



Šokėjų iš Europos gausa, kanklės ir sutartinės: kokia bus lietuvių šokių šventė Čikagoje?

Ar galite įsivaizduoti didžiausią lietuvių kultūros renginį pasaulyje, vykstantį vienoje iš garsiausių arenų Jungtinėse Amerikos valstijose - „McCormick Place“ Čikagoje? Šią vasarą tai taps tikrove - XVII Šiaurės Amerikos lietuvių tautinių šokių šventė liepos 10-12 dienomis suburs tūkstančius lietuvių iš viso pasaulio vienai ypatingai progai. Įspūdingi pasirodymai, meno parodos, įvairaus žanro koncertai, kūrybinės dirbtuvės ir dar daugiau - visa tai bus skirta parodyti, kokia kūrybinga ir stipri esame tauta, rašoma JAV lietuvių bendruomenės pranešime žiniasklaidai.

Tai ne šiaip renginys - tai trijų dienų kultūrinė kelionė per mūsų tautinius šokius, muziką ir neįkainojamą paveldą. Jau baigėsi grupių registracija, šokėjai mokosi naujų šokių, repetuoja, o kaip sekasi ruoštis šventei, kokių iššūkių iškyla, kalbamės su jos meno vadove Sigita Barysiene.

- Sigita, kaip apibūdintum pagrindinę šios šokių šventės meninę idėją ir viziją?

- „Tarp dviejų krantų“ - tai išėivijos šokių šventė, paremta vandenyno metafora, simbolizuojančia atstumą ir ryšį tarp gimtinės ir pasaulio. Renginio dramaturgijoje susipina paukščio ir amžino keleivio įvaizdžiai - žmonių, išvykusių ieškoti savo kelio, bet per šokį, dainą ir kūrybą išsaugančių ryšį su Lietuva.

Šventė suskirstyta į dvi dalis: „Lietuvos krantą - namus“, kur atsiskleidžia lietuviškos tradicijos, papročiai ir ritualiniai šokiai, bei išėivijos krantą, atspindintį

svetur puoselėjamą kultūrą, šokius ir kūrybą. Gyva muzika, poezija, teatriniai intarpai ir vizualinės projekcijos kuria vientisą, emociškai paveikią šventės visumą. Finale abu krantai susijungia, vainikuodami laisvės ir tėvynės meilės idėją – galimybę gyventi pasaulyje ir kartu išsaugoti savo šaknis.

Šventės scenarijaus autorė – režisierė Birutė Mar. Suprasdami, kaip svarbu profesionaliai parengti renginio vizualią bei muzikinę dramaturgiją, pakvietėme bendradarbiauti šiuos kūrėjus: „Scenos dizaino idėjos“ (vadovas Vaidas Aršulis), šventės muzikos vadovas – žinomas kompozitorius, ilgametis Nacionalinio dramos teatro muzikinės dalies vadovas, Lietuvos simfoninio pučiamųjų orkestro vadovas, „Auksinio scenos kryžiaus“ laureatas už muziką teatrui Antanas Kučinskas (beje, šiuo metu gyvenantis Čikagoje), taip pat kanklininkė, tarptautinių konkursų laureatė Aistė Bružaitė, birbynininkas Egidijus Ališauskas ir kiti.



Šiaurės Amerikos lietuvių šokių šventės Čikagoje meno vadovė
Sigitas Barysienė | Asmeninio archyvo nuotr.

- Kuo ši šventė išsiskiria iš ankstesnių? Kas šįkart bus kitaip?

- Išsiskirs tuo, kad matysime tiek daug šokančių moterų ir merginų – turbūt pirmą kartą dalyvaus atskira šokėjų kategorija – moterų / merginų grupės. Nesitikėjome,

kad tiek daug yra norinčių šokti, tačiau trūksta partnerių. Suradome išeitį – moteris šoks vienos!

Taip pat netikėtai daug užsiregistravusių šokėjų grupių yra ne iš Šiaurės Amerikos. Net 21 lietuvių tautinių šokių grupė atvyksta iš Europos. Tad žiūrovai turės galimybę pamatyti ir įvairesnių lietuviškų tautinių kostiumų, ne tik Šiaurės Amerikoje įprastus.

Taip pat gal išsiskirs tuo, kad girdėsime ir kanklių muziką – juk 2026 m. paskelbti Kanklių metais. Girdėsime kitus liaudies instrumentus gyvai, matysime sutartinių šokių ir išgirsime gyvai atliekamą sutartinę. Norėjosi įtraukti į programą kūrinį, atspindinčią lietuvių paveldą, kuris yra gal dar negirdėtas, nematytas kitoms tautoms. Juk tikimės pritraukti ne vien lietuvių žiūrovų. Taip pat įtraukėme į programą Čikagos lietuvių operos, kuri švęs savo jubiliejinius metus, atlikėjus.

- Kokia emocija ar žinutė, tavo manymu, turėtų pasiekti žiūrovą?

- Emocinė žinia – man visuomet nuostabu, kad šiose šventėse esame kaip viena šeima: nuo vaikų iki senelių, iš kartos į kartą. O šioje šventėje turėtų susijungti krantai ne tik nuo Vakarų iki Rytų, bet ir tikra prasme būti kartu, nepaisant mus skiriančių atstumų ir skirtumų – labai norėtusi, kad būtume kaip viena šeima.

- Šventė vadinasi „Tarp dviejų krantų“ – kodėl pasirinktas toks pavadinimas, kaip tai bus susieta su šventės programa?

- Šią temą padiktavo poetės Sandros Avižienytės eilės: „tarp dviejų krantų, tarp dviejų aušrų, tarp dviejų pasaulių padalinti stovim, sujungti viena kalba... čia šią žemę mylintys mes žmonės.“ Man pasirodė, kad tai geriausiai atitinkanti išeivijos dviasią temą, nes ir antroji, vadinamųjų dipukų karta, jautėsi lyg „padalinti“ tarp dviejų pasaulių, dauguma ir šios kartos „emigrantų“ jaučiasi „padalinti“, tačiau visi turime vieną tikslą – išlaikyti savo tapatybę, žinoti savo šaknis ir tuo vadovaujantis auginti jaunimą, išsaugoti mūsų tautos kultūrinį palikimą.

Lietuva šiuolaikiniame pasaulyje esti, galima simboliškai pasakyti, „tarp dviejų krantų“. Tai Lietuva geografiškai: Lietuvos žemė ir joje esantys žmonės, o „kita Lietuva“ – išeivijoje gyvenantys lietuviai, savo širdyje nešantys Lietuvos idėją ir ją puoselėjantys, skleidžiantys pasaulyje. Žmonės keliavo visais laikais, bet XXI amžius tą kelionės mastą dar labiau išplėtė: žymiai greitesnis gyvenimo ritmas, žmonių gyvenimas tai vienoje, tai kitoje šalyje. Todėl ir „Lietuva“ tampa žymiai

platesne sąvoka: esame tarsi tie keliaujantys paukščiai, skriejantys virš didžiulio žemės rutulio platybių, keliaujantys iš vieno pasaulio krašto į kitą, širdyje nešantys Lietuvos meilę, kultūrą, šaknis - tai atspindi mūsų šokiai, dainos, papročiai.



Sigita Barysienė su šokių grupe „Retro“. Pasiruošimas šventei | Asmeninio archyvo nuotr.

- Su kokiais didžiausiais iššūkiais susiduriate ruošdamiesi šventei? Kuris pasiruošimo etapas, tavo akimis, yra sudėtingiausias?

- Nemažas galvos skausmas kūrybinei komandai, kad užsiregistravo netikėtai didelis šokėjų ratelių skaičius, o arena turi ribotą erdvę. Atlikti programos pagal sumanytą scenarijų ir parinktus šokius turbūt nepavyks, tad tam, kad visi būtų laimingi, tenka ieškoti kompromisų. Taip pat sukam galvas dėl vaikų ir jaunių šokėjų grupių - berniukai nenori šokti, jų trūksta, tad parinktieji šokiai nevisiškai atitinka sumanytą. Tikėjomės, kad mūsų grupės turi daugiau pilnų ratelių, kaip mes vadiname, su mišriomis porelėmis.

- Ar turit slaptą planą, kaip suvaldyti tokį didžiulį mastą - šimtus šokėjų, šokių grupių, repeticijų?

- Šiuo atveju galima pritaikyti posakį „Žmogus planuoja, o Dievas juokiasi“.

Galime planuoti, kiek norime, tačiau galutinį rezultatą pamatysime tik liepos 10 dieną, kai visos grupės susirinks į areną. Užsiregistruoti šokių grupėms yra vienas dalykas, atvykti ir įveikti visus kelionių barjerus yra kitas dalykas. Prisiminkime, kas atsitiko su paskutine Šiaurės Amerikos šokių švente – ją teko atidėti ir kai kurios grupės negalėjo atvykti.

- Kaip apibūdintum savo komandą?

- Komandą pasirinkau vadovaudamasi patirties principu. Visi komandos nariai yra buvę švenčių vadovai arba dalyvavę švenčių kūrybinėse grupėse. Tai Romas Jonušonis – Kanados „Gintaro“ jaunimo ansamblio vadovas ir XIV šokių šventės meno vadovas, Tomas Mikuckis – Bostono „Sambūrio“ vadovas ir XV Šiaurės Amerikos šokių šventės meno vadovas, Aušrinė Širvinskienė – XV ir XVI Šiaurės Amerikos šokių šventės komandų narė, Tadas Varaneckas – XVI šokių šventės komandos narys ir Audra Lintakienė – Lemonto „Spindulio“ šokių mokytoja, turinti patirties dirbant šokių šventėse. Su jų patirtimi ir pagalba tikiuosi įveikti visus iššūkius.

- Kodėl lietuvių šokių šventės Šiaurės Amerikoje yra tokios svarbios bendruomenei?

- Manau, viską pasako žodis „bendrystė“. Bendrystė šokėjų, į šventę atvykstančių jų tėvelių ir senelių, draugų – tai tiesiog kaip didelės plačios giminės susibūrimas.

Šventėse matydama jaunųjų šokėjų spindinčias akis sutikus draugus, girdėdama pokalbius, kas kokius šokius šoka, ir matydama ašaras, jei nepakliuvo šokti „Malūno“, suprantu, kaip mūsų jaunimas džiaugiasi šventėmis, galimybe būti jų dalimi.

- Ar matai jaunimo požiūrio į tradicinį šokių pokyčių?

- Jei turima minty lietuvių tautinius šokius, jie irgi yra skirtingi – sceniniai šokiai ir šokiai, turintys folklorinį pagrindą. Tų skirtumų nematau ir nemanau, kad kas nors apie tai galvoja šventėse. Tačiau rinkdama repertuarą susiduriu su požiūriu „mūsų šokiai“ ir „ne mūsų“. Aš neskirstyčiau „mūsų“ ar „ne mūsų“, nes dauguma šokių, šokamų Šiaurės Amerikoje, yra Lietuvos choreografų sukurti, užrašyti šokiai, tik pamėgti čia ir šokėjams atpažįstami. Bet čia – jau kita tema.

Matau, kaip keičiasi šiandienos jaunimas, kurie daug daugiau ir dažniau šoka

susiejimuose tautinius šokius, ratelius. Mūsų jaunimas, manau, visuomet lietuviškuose renginiuose mėgo ir mėgsta šokti lietuviškus šokius.

- Kas tave labiausiai motyvuoja prisiimti tokį atsakingą vaidmenį?

- Motyvacija labai paprasta - norėjosi įgyvendinti savo idėjas, savo viziją. Žinau, kad ne viskas pavyks, ne viskas bus taip, kaip norėtusi. Labai norėtusi, kad naujai susibūrusios grupės išliktų, repetuotų ir šoktų ne kas ketveri metai, bet nuolatos, kad šokėjų lygis kiltų. Visuomet kartodavau, kad nereikia jaunimui tiek daug šokių duoti išmokti šventei - geriau mažiau, bet geriau. Dauguma studentų repetuoja tik sugrįžę į namus iš universitetų ir jiems sunkoka viską gerai išmokti. O norisi, kad žiūrovas matytų ne tik kiekybę, bet ir kokybę.

- Kokią matai lietuviško šokio išeivijoje ateitį? Ar pritartum minčiai, kad būtų tikslinga mūsų dainų ir šokių šventes sujungti į vieną?

- Seniai apie tai kalbu seminaruose „Dainavoje“, asmeniniuose pokalbiuose su įvairiais žmonėmis nuo to laiko, kai pirmą kartą pasiūlėme su Danguole Varniene po X šokių šventės 1997 m. kitą šventę ruošti Los Andžele. Dauguma klausėsi ir stebėjosi, apie ką čia mes kalbame, kas gi kelias į Los Andželą. Užtruko, bet įvyko - 2008 metais, kad ir po ilgesnio laiko. Ir tikrai sėkmingai. Apie švenčių sujungimą - tas pats: visi kartoja: „Nesąmonė, tie patys žmonės šoka ir dainuoja, kaip repetuosim“ ir taip toliau. Manau, viskas įmanoma, yra įvairių režisūrinių ir logistinių sprendimų. Matau, kad grupių sudėtys keičiasi, nebėra taip, kaip buvo anksčiau. Viskam - savas laikas. Ateis... Supras, kad tai būtų ir finansiškai naudinga švenčių rengėjams bei rėmėjams.



Pasiruošimas šventei: šokių vadovų kursų dalyviai Dainavoje | JAV lietuvių bendruomenės nuotr.

- Kada pati pirmą kartą pajutai ryšį su tautiniais šokiais?

- Geras klausimas. Tas ryšys atsirado tiesiog šokant, studijuojant ir, sakyčiau, įkvėpimas dirbti ir nepamiršti tautinio šokio atėjo iš dėstytojo K. Poškaičio, kuris nenuilsdamas ragino nepamiršti mūsų tautinių šokių, rinkti medžiagą apie juos, kol yra gyvų atlikėjų, išsaugoti tą palikimą, nes jei mes to nepadarysime, viskas nueis užmarštin. Nepavyko to įgyvendinti asmeniškai, tačiau giliai įsirižė į atmintį tie pamokymai ir patirtis, nes vis prisimenu, atmintyje skamba „senoliaus“ - mano senelio - dainos, lūpine armonikėle atliekamos šokių melodijos, kurių, deja, nespėjau įrašyti.

Į tautinius šokius atėjau labai paprastai. Būdama mokinė, žaidžiau rankinį, bet per vienas varžybas kažkaip apsisuko galva ir ėmečiau kamuolį į savo vartus. Buvo tokia gėda, kad daugiau į rankinį negrižau, o nuėjau į naujai organizuojamą tautinių šokių grupę, kadangi atvyko nauja, jauna, nuostabaus grožio vadovė Laima Insodienė, kuriai reikėjo apginti choreografės diplomą. Ji ir subūrė grupę tam. Tad, sakyčiau, noras tapti šokių vadove buvo Laimutės Insodienės nuopelnas.

- Koks šokis tau yra pats artimiausias?

- Neturiu vieno, man artimiausi tie, kurie yra originalūs, turintys turinį, istoriją, o

ne tik sudėtingų žingsnių rinkinį.

- Ko labiausiai lauki šventės dieną?

- Šventės pabaigos (*šypsosi*).

- Apibūdink, jeigu gali, šventę trimis žodžiais.

- Šventę reikia švęsti.

- Ko palinkėtum šokėjams ir žiūrovams?

- Gero laiko, nepamirštamų įspūdžių ir kad išsineštų ką nors naujo, ko dar nebuvo patyrę ar nežinojo iki tol. Iki pasimatymo šventėje!

Kalbėjosi Loreta Timukienė